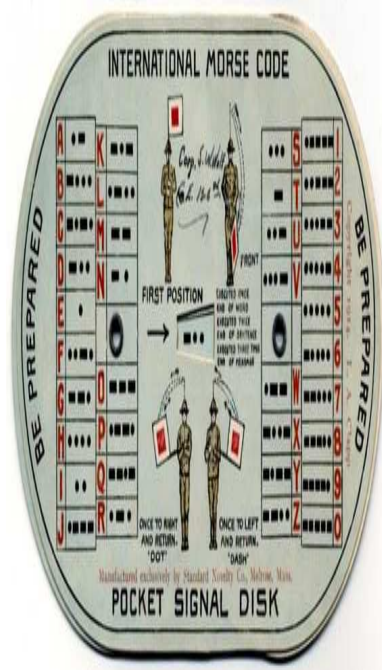

Bliepjes uit het verleden.

26/11/2013 | [Valerie Droeven](#)

De Vlaamse radioamateurs willen dat morsecode op de Vlaamse lijst van immaterieel erfgoed komt. Ze dienen een aanvraag in bij de minister van Cultuur. Daarmee is morse definitief dood. Leve de code.

Wees voorbereid op noodsituaties.

‘De minister van Cultuur, Joke Schauvliege, zal voor 1 januari 2014 beslissen of de morsecode een plaats krijgt op de inventaris immaterieel erfgoed van Vlaanderen.’ Het bericht roept meteen een hoop vragen op. Zoals: was de morsecode dan een Vlaamse uitvinding? Of waarom dienden de Vlaamse radioamateurs anders een aanvraag in bij de minister in de hoop morsecode van de vergetelheid te redden?

Net om de code en het gebruik ervan door Unesco wereldwijd te laten erkennen als immaterieel erfgoed, zo blijkt als we hen opbellen. ‘Om het op de lijst van Unesco te krijgen moet de morsecode eerst in zoveel mogelijk landen individueel op de lijst van immaterieel erfgoed staan’, zegt Jacques Verleijen van de Koninklijke Unie van de Belgische Zendamateurs (UBA). ‘In Duitsland staat de procedure al erg ver en ook in Italië is er een aanvraag ingediend. In het Frans- en Duitstalig deel van ons land wordt er de komende maanden een ingediend.’

Morsecode? Het doet ons denken aan die oude speelgoedwalkietalkies met een oranje knop om signalen naar elkaar door te sturen. Op de walkietalkies zelf had de speelgoedfabrikant een sticker geplakt waarop het alfabet in morsecode stond. Maar meer dan een bron van speelplezier was de morsecode lang een levensreddend instrument.

De code is genoemd naar Samuel F.B. Morse, een Amerikaan die in de eerste helft van de 19de eeuw een communicatiesysteem ontwikkelde waarbij stroomstoten met korte en lange pauzes over geleidende draden gestuurd werden. Pas later, wanneer de zogenaamde telegrafien aangepast werden om signalen via radiogolven door te sturen, won de communicatietechniek aan belang. In de jaren twintig werd de morsecode dé manier om snel over land- en zee grenzen heen te communiceren.

‘Sinds de jaren twintig heeft de morsecode ontelbaar veel mensenlevens gered’, zegt Verleijen. ‘Vooral in de scheep- en de luchtvaart speelde ze een belangrijke rol. Iets wat zo belangrijk is geweest, mag niet verloren gaan. De Eerste Wereldoorlog was de eerste oorlog waarin telecommunicatie, en dus de morsecode, een belangrijke rol gespeeld heeft. Die oorlog is in 2014 honderd jaar geleden. Dat is een belangrijke gelegenheid om erkenning te vragen.’

Later heeft de technologische evolutie het gebruik van de morsecode naar de achtergrond verdrongen. 'Ten opzichte van de telefoon had de telegrafie nog voordelen, maar de satellietradio en het internet maakten de radiotelegrafen en de morsecode helemaal overbodig. De koopvaardij was de laatste sector die er nog gebruik van maakte. In 1999 stopte Radio Oostende als laatste met het gebruik van de morsecode, het radiostation dat voordien essentieel was geweest voor noodsituaties op zee. Hier en daar zijn er nog schepen met een radiotelegrafist aan boord, maar de meesten zijn intussen met pensioen. En zo dreigt morse te verdwijnen.'

Independence Day

Toch is de morsecode nog niet helemaal van de aardbol verdwenen. Af en toe blijkt het de enige manier om de wereld van de ondergang te redden. Als überintelligente en agressieve aliens de planeet proberen te koloniseren, zoals in *Independence Day* bijvoorbeeld. Toch beperkt de herinnering aan morse zich niet tot fictie. Hobbyisten als Verleijen maken er nog dagelijks gebruik van. 'We nemen wekelijks deel aan wedstrijden', zegt hij. 'Dan proberen we met zoveel mogelijk mensen te communiceren in morse.' Ook wie nog een oude Nokia-telefoon heeft, hoort geregeld morse. Bij elke sms namelijk. De tune die zo'n berichtje aankondigt (... -- ...) is 'sms' in morsecode.

Marc Jacobs, de directeur van het erfgoedsteunpunt Faro, is alvast enthousiast over het initiatief van de zendamateurs. 'Ook het gebruik van gebarentaal staat op de Vlaamse lijst van immaterieel erfgoed. Omdat steeds betere hoorapparaten vroeger geïmplant werden, gebruiken minder mensen gebarentaal', zegt Jacobs. 'Daar is Vlaanderen al een voorloper, misschien lukt dat nu opnieuw.'

Er is nog tweede reden waarom de erkenning baanbrekend kan zijn. 'Het zou de eerste keer zijn dat er elektriciteit gemoeid is met zo'n erkenning. Tot nu toe was het een ongeschreven regel om enkel cultuurfenomenen te erkennen uit het pre-industriële tijdperk. Volksmuziek met banjo's zou perfect kunnen, popmuziek met elektrische gitaar niet. De morsecode zou die ongeschreven regel kunnen doorbreken en de deur openzetten voor virtuele gebruiken en cybercultuur.'